

CAMAL ZEYNALOĞLU

ZƏFƏR DOLU DÖRD GÜN

(hekayə)

Hekayəni Aprel döyüşlərində doğma torpaqlarımızın geri qaytarılması uğrunda şəhid olmuş Milli Ordunun əsgərləri və XTD-nin cəsur üzvlərinin əziz xatirəsinə ithaf edirəm

Mart ayının sonlarında kəşfiyyatçılarımız mühüm bir məlumat gətirdilər; düşmən Tərtər rayonu istiqamətində genişmiqyaslı təxribat planı hazırlayır. Düşmənin planı beləydi: qabaqcadan, gizlicə erməni "sapyorlar"ı tərəfindən eni bir tank keçidi olan ərazidə minalanmış sahəni təmizləmək, hərbi texnika ilə sürətlə hücumla keçib, rayon mərkəzini darmadağın etmək, Azərbaycanda çoxlu əsgər və dinc sakini məhv etmək və yenidən əvvəlki mövqelərinə qayıtmaq. Düşmənin bu planı 1992-ci ildə törətdiyi Xocalı ssenarisinə bənzəyirdi.

Ermənilərin belə bir təxribat törətmələrinə qətiyyətlə yol vermək olmazdı! Ona görə də bu məlumatın nə dərəcədə doğru olduğu müxtəlif mənbələr vasitəsilə bir daha yoxlanıldı. Kəşfiyyatımız haqlı çıxdı. Bundan sonra ermənilərin növbəti təxribatının qarşısını almaq üçün təcili əks-həmlə planı hazırlandı. Artıq səbr kasası daşan Azərbaycan Ordusunun düşməyə öz həddini bildirmək və Azərbaycan əsgərinin nəyə qadir olduğunu göstərmək vaxtı çatmışdı.

Azərbaycan Ordusu bu əməliyyatı hökmən keçirməliydi, müəyyən qüvvələr bu əməliyyatın əleyhinə olsalar belə. Ona görə də düşmənlə sərhəddə bütün hərbi hissələr döyüş hazırlığı vəziyyətinə gətirilmişdi. Topların hamısı düşmən mövqelərinə tərəf tuşlanmışdı. Koordinatlar topçulara qabaqcadan verilmişdi. Tanklar və piyada dəstələri hücum

əmrini gözləyirdi. Piyada döyüşçülərimizə havadan da dəstək olacaqdı...

Aprelin ikisinə keçən gecə təxminən altımisə yaxın cəsur əsgərimizdən ibarət xüsusi təyinatlı dəstə kəşfiyyatın nişan verdiyi yerdən düşmənin möhkəmləndiyi mövqeni keçdi. Xüsusi təyinatlılar kəşfiyyatın qabaqcadan minalanmış sahədən çəkdiyi ip üzrə hərəkət etməliyidilər. İpdən azacıq kənara çıxmaq ölüm deməkdi. Çünki düşmən hər tərəfi minalamışdı. Onlar çox dəqiq və ehtiyatla hərəkət edərək düşmənin birinci postunu keçdilər. Dəstə iyirmi nəfər olmaqla üç qrupa bölünmüşdü. Hər qrupun qarşısında xüsusi tapşırıq qoyulmuşdu. Arxadan gələn üçüncü qrup düşmənin rabitə əlaqəsini kəsməliydi ki, onlar ikinci postla əlaqə saxlaya bilməsinlər. Amma üçüncü qrup postda dayanan düşməni hələlik məhv etməməliydi. Tapşırıq beləydi. Birinci qrup isə ikinci postdakı düşməni sakitcə aradan götürməliydi. Bununla da Talış kəndinə gedən yol düşməndən təmizlənməklə sabah Dağlıq Qarabağı azad etməyə başlayacaq əsas qoşunlar üçün keçid açılmalıydı. Nəhayət ki, birinci qrup ikinci posta gəlib çatdı. Dəstə artıq xeyli məsafədə düşmən mövqeyinin içərisinə girmişdi. Kəndə isə hələ iki kilometr qalırdı. Gecə saat 4-ə işləyirdi. Birinci dəstənin komandiri mayor Samid İmanov digər qruplarla

Talış kəndində görüşəcəklərini qabaqcadan bildirmişdi. Onlar səssizcə ikinci posta yaxınlaşaraq oranı müşahidə etdilər. Dəqiq müşahidə nəticəsində məlum oldu ki, postda 6 erməni əsgəri var. Onlardan ikisi "dot"da qoyulmuş pulemyotun yanında, ikisi postun arxa tərəfində, ikisi də postun içindəydi. Komandir döyüşçülərindən üç nəfər seçib onlara pıçiltıyla təlimat verdi:

-Uşaqlar, düşməni heç bir səs salmadan, yalnız bıçaqla aradan götürməlisiniz. Zəruri halda isə səsiz tapançadan istifadə edə bilərsiniz.

Əsgər Tərən dedi:

-Cənab komandir, siz narahat olmayın. Biz onları elə aradan götürəcəyik ki, heç səslərini çıxarmalarına imkan tapmayacaqlar. Onlar gözlərini bir də cəhənnəmdə açacaqlar!

Mayor əsgərin sözünə gülümsəyərək:

-Elə isə sizə uğur olsun! - dedi.

Tərləngil əvvəlcə postun arxasındakı erməni əsgərlərini aradan götürmək qərarını verdilər. Arxadakı erməni əsgərlərin səsi də çıxmadı. Sonra ildırım sürətilə postun içinə tullanaraq buradakı iki erməni əsgərini də öldürdülər. İndi əsas məsələ "dot"dakı əsgərlər idi. Ora girmək çətin olacaqdı, çünki oranın giriş qapısının açılması üçün gizli parolu söyləmək lazım gəlirdi. Parolu isə uşaqlar öldürdüləri erməni əsgərlərindən öyrənməyə macal tapmamışdılar. İndi yeganə çıxış yolu düşməni yalnız səssiz tapança ilə vurmaqdı. Buna imkan isə ancaq beton istehkamin qarşısındakı kiçik baxış pəncərəsindəndi. Uşaqların hər üçü gəlib "dot"un altında oturaraq, ermənilərin "pəncərə"dən görünmələrini müşahidə etməyə başladılar. Onların sifəti "pəncərə"də görünən kimi atəş açılmalıydı. Buna görə də "dot"un qabağında nəsə bir səs, xışıltı yaratmaq lazımdı. Tərən bir ağac parçası götürüb beton istehkamin qarşısına atdı. Bu zaman hər iki əsgərin başı baxış pəncərəsindən göründü. Eyni anda iki atəş açıldı. Eləcə iki baş bir-birinə söykəlib daşa döndü. Ətrafı ölüm sükutu bürüdü. Bundan sonra dəstə kəndə tərəf istiqamət götürdü...

Sübh çağı xüsusi təyinatlı dəstənin üzvləri artıq kənddəydilər. Komandirin göstərişilə döyüşçülərimiz hamısı maska taxmışdı. Onlar kənd camaatıyla ünsiyyətdə olmamalıydılar. Əsas məqsəd erməni xüsusi təyinatlıların və kəndin ətrafında yerləşən hərbi texnikanın yerini öyrənməkdə. Səhər yuxudan ayılan kənd sakinləri maskalıları görüb təəccübləndilər. Amma onlar elə bildilər ki, erməni əsgərləri yenə hərbi təlim keçirlər. O biri əsgərlərimiz evlə-

rin zirzəmilərində gizlənməmişdilər. Komandirə məlumat çatdı ki, on nəfərə yaxın erməni hərbiçisi kəndin qurtaracağında yerləşən qəbiristanlığın yanındakı evdə cəmləşib. Komandir əmr verdi ki, təcili həmin dəstə məhv edilməli, sonra isə hərbi texnikanın yeri öyrənilməlidir. Bir saatdan sonra həmin evdəki on iki erməni əsgəri öldürüldü. Bizimkilər oradan bir xəritə tapmışdılar. Həmin xəritədə Tərtər rayonu qırmızı dairəyə alınmışdı. "Demək, kəşfiyyatımızın məlumatı düzgünmüş. Alçaqlar bizə qarşı növbəti çirkin plan hazırlayırlarmış", - deyə mayor İmanov düşündü.

Günortaya yaxın ikinci dəstədən xəbər gəldi ki, düşmən tankları və piyada əsgərləri kəndə yaxınlaşır. "Deməli, ermənilər bizim kənddə olduğumuzdan artıq xəbər tutub. Bu necə ola bilər? Onlar bu tezliklə xəbər tutmamalıydılar!" - deyə mayor İmanov fikrə getdi. Komandir əsgərlərimizə kənddə mövqə tutmağı tapşırırdı. Çünki tanklar kəndə girə bilməzdi. Kəndə ancaq ermənilərin xüsusi təyinatlıları və piyada əsgərləri girə bilərdi. Bu da bizimkilərə döyüşmək üçün sərf edirdi. Amma gözlənilən kimi olmadı. Düşmən tankları gəlib sırayla kəndin girişində dayandılar və atəşə başladılar. "Adə, bu qansızlar nə edir?! Bunlar kənd camaatını qırmaq istəyirlər?! Vay, sizi şərəfsizlər!", - deyə yenidən Tərən səsi eşidildi. Sonra komandir əmr etdi: "İgid qartallarım, indi düşməne kim olduğumuzu sübut etmək vaxtıdır. Biz buraya Azərbaycan əsgərinin nəyə qadir olduğunu göstərmək üçün gəlmişik. Siz bu gün şərəfinizlə, göstərəcəyiniz şücaətinizlə tarix yazacaqsınız. Allah bizə düşmənin anasını ağılatmaq üçün güc-qüvvət versin!" Əsgərlər bir ağızdan: "Amin, komandir! Amin!" dedilər.

Tankların atdığı mərmilərdən yer-göy lərzəyə gəlirdi. Evlər bir anda yerlə-yeksan olurdu. İnsan qışqırtısı partlayan mərmilərin səslərinə qarışmışdı. Kənd sakinləri hara qaçacaqlarını belə unutmuşdular. Çünki top və tanklardan atılan mərmilər kəndin hər tərəfinə düşürdü. Mayor İmanovun dəstəsi yaxşı döyüş mövqeyi seçmişdi. Kəndə tərəf irəliləyən düşmənin canlı qüvvəsi xeyli tələfat versə də, geri çəkilmək fikrində deyildi. Bu zaman kəndin şərq və qərb istiqamətində yerləşən birinci və ikinci dəstədən on nəfərə yaxın əsgər arxa tərəfdən mayor İmanovun dəstəsinə yaxınlaşdı.

-Bəs digər uşaqlar hansı? - deyə komandir soruşdu.

Əsgərlər əvvəlcə susdular. Sonra Zakir adlı oğlan astadan dedi:

-Komandır, qalanlar elə təkçə bizik. Digərlərin-dən xəbərimiz yoxdur.

Bunu eşidəndə komandirin gözlərindəki ümid işartısı öləziləşdi. Bu vaxt səmada iki döyüş vertolyotu göründü. Vertolyotlar tankları raket atəşinə tutdular. Düşmən tanklarından üçü alışıb yanmağa başladı.

-Uşaqlar, bizim vertolyotlardır! Bizə köməyə gəliblər! Sizə dedim ki, bizimkilər köməyə gələcəklər! - komandır sevincək ucadan qışqırdı.

Sonra mayor:

-Uşaqlar, bizimkilər hücumə keçib. Bu əclaflara aman verməyin! Daha bəsdir, əsəblərimizlə oynadılar. Bu döyüşdə erməni dığalarına nəyə qədər olduğumuzu göstərməliyik! - dedi.

Düşmən tankının alovlandığını görən döyüşçülər daha da ruhlandılar. Onlar yaxınlaşmaqda olan düşmən "dığalarını" bir-bir "dənləməyə" başladılar. Snayper Kamran bu dəfə daha fəal idi. O, bacardığıca düşmənin qara berətli xüsusi təyinatlılarını aradan götürməyə çalışırdı. İstəyinə də nail olurdu. Bu vaxt Tərlanın sağ tərəfində bir mərmi partladı. Çığırta eşidildi. Tərlan əsgərlərə tərəf süründü. Vaqif, Qabil al-qan içindəydilər. Onlara heç cür kömək etmək mümkün deyildi. Ancaq Vaqif: "Tərlan, bizim də intiqamımızı alarsınız. Bizə söz ver!", - deyib gözlərini yumdu. Tərlanı qəhər boğdu və: "Qardaşlarım, söz verirəm ki, həm sizin, həm də bütün şəhidlərimizin intiqamını bu alçaqlardan alacağam!", - deyib hər iki döyüşçü yoldaşını qucaqladı. Tərlan yoldaşlarının ölümünü komandirə söylədi. Komandır pərişan halda: "Allah rəhmət eləsin! Qardaşlarımız şəhidlik zirvəsinə yüksəldilər... Allah sizi qorusun!" - dedi.

Şiddətli döyüş axşama kimi davam etdi. Kənd sakinləri ara azacıq sakitləşən kimi evlərini qoyub qaçırdılar. Erməni tanklarının atdığı mermilərdən çoxlu ev dağılmışdı, camaat arasında xeyli ölən vardı. Düşmənin piyada və xüsusi təyinatlı dəstələri kəndi mühasirə vəziyyətində saxlamağa çalışırdılar. Onlar istəyirdilər ki, Azərbaycanın xüsusi təyinatlı dəstəsinin üzvlərini əsir götürsünlər. Düşmən bunu da yaxşı bilirdi ki, xüsusi təyinatlılar heç bir zaman əsir düşməzlər. Ermənilər axşam kəndə girməyə cəsarət etmədilər. Başa düşürdülər ki, kəndə girsələr, özləri xeyli itki verəcəklər.

Həmin axşam komandır qalan döyüşçüsünə belə bir tapşırıq verdi: "Uşaqlar, səhər tezdən 3 kiçik qrupa bölünüb, mühasirəni yararaq mövqelərimizə çatmalıyıq. Bilirsiniz ki, biz hazırda döyüş mövqeləri-

mizdən qabaqda, təxminən 4-5 kilometr düşmən mövqeyinin içərisindəyik. Narahat olmayın, bizə kömək gələcək. Çünki indi bizimkilər Tərtər-Ağdərə və Xocavənd-Füzuli istiqamətində bütün cəbhəboyu hücumə keçiblər. Bu saat düşmən böyük vahimə içindədir. Onlar özlərinə gəlməmiş biz mühasirədən çıxmalıyıq. Bilirəm, iki gündür yuxusuz və acsınız. Amma dözmək lazımdır. Siz belə şeylərə artıq alışmışsınız. Bunu da bilməlisiniz ki, bu döyüş əməliyyatından çox şey asılıdır. Bu döyüşdən sonra biz erməniləri məcburən danışıqlar masasına əyləşdirəcəyik. Çünki onlar bizə başqa çarə buraxmadılar. Ermənilərin yalnız burnu ovulandan sonra ağılları başlarına gəlir. Bu əməliyyat səhərkə sülhün tələyini həll edəcək! Bundan sonra ermənilər anlayacaqlar ki, bizimlə zor dilində danışmaq olmaz. Bu torpaq əcdadlarımızın bizə qoyub getdiyi müqəddəs əmanət və mirasdır. Əmanətə sahib çıxmalıyıq ki, gələcək nəsillər qarşısında üzqara olmayaq və onlar bizi qınamasınlar. Allah yardımçımız olsun! Kim bilir, bəlkə səhər bugünkü döyüş haqqında sizin qəhrəmanlığınızdan yazacaqlar. Allah-təala bizi bu sınaqda utandırmasın! Hə, uşaqlar, səhərkə qəzamız mübarək olsun!"

-Qəzamız mübarək olsun! - deyər döyüşçülər bir ağızdan səsləndilər.

Komandır döyüşçülərə qəti tapşırıq verdi ki, səhərkə qədər kimsə gözünü qırpmasın.

Səhər səhəri, aprelin üçündə komandirin dediyi kimi, 3 kiçik qrup kəndin üç istiqamətindən düşmən mühasirəsini yarıb keçmək üçün hərəkətə keçdi. Tərlangilin qrupunda komandirin özü, Kamran, Teymur, Şahin, Elnur, Müşfiq və Sərxan vardı. Komandır uşaqlara göstəriş verdi ki, əsas istiqamət meşə olmalıdır.

Bu zaman ermənilər artıq ikinci postlarını yəni bərpa etmişdilər. Postu qorumaq üçün oraya çoxlu sayda əsgərlər qoymuşdular. Düşmən əsas canlı qüvvəsini meşə ətrafına cəmləşdirmişdi. Mayor İmanov Tərlanın dediyi istiqaməti qəbul etmədi. O, qrupa meşəyə doğru hərəkət etmək əmri verdi. Amma yenə birlikdə deyil, üç-üç olmaqla ayrı-ayrı qruplarda meşəyə doğru istiqamət götürdülər. Kənddən bir kilometrədən artıq məsafədə aralanmışdılar ki, arxalarıya güllələr yağmağa başladı. Onlardan aralı bir neçə minamyot mermisi də partladı. Qəlpələrdən biri Sərxanın sol qolunu siyirdi. Əsgərlər dayanmadan qaçırdılar ki, mümkün qədər meşəyə tez girsinlər. Ermənilərin xüsusi təyinatlı dəstəsi onları izləyirdi. Meşəyə təzəcə girmişdilər ki, düş-

mən snayperi Şahini arxadan vurdu. O, yerində gözlərini əbədi yumdu. Bir azca getmişdilər ki, Teymuru da vurdular.

-Komandir, onlar bu yolla hamımızı dənələyəcəklər. Qaçarkən biz onların hədəfinə daha yaxşı tuş gəlirik. Gəlin, ağacların arxasında özümüzmə mövqe seçək və onları ləngidək. Bu zaman digər yoldaşlarımızın uzaqlaşmaları üçün imkan yaranar, - deyə Tərən komandirə məsləhət verdi.

-Yaxşı, bu dəfə sən deyən olsun!, - mayor Samid döyüşünün fikriylə razılaşdı.

Sonra komandir üzünü Kamrana tutub dedi:

-Kamran, indi öz şücaətini göstərmək vaxtıdır!

-Oldu, komandir! - deyə Kamran cəld böyük bir ağacın arxasında özünə mövqe seçdi. Digər əsgərlər də erməniləri qarşılamaq üçün silahlarını hazır vəziyyətdə tutdular. Ermənilər görünəncə Kamranın snayperi işə düşdü. On dəqiqənin içərisində Kamran altı erməni gəbərti. Tərən da sərrast atəşlə dörd erməni dığasını o dünyaya göndərdi. Düşmən qüvvələri getdikcə artırdı. Onlar əsgərlərimizi mühasirəyə alıb, əsir götürmək istəyirdilər.

Bu zaman Kamran dedi:

-Komandir, uşaqları da götürün, gedin. Mən onları gecikdirərəm. Ona kimi siz də bir xeyli uzaqlaşmış olarsınız.

-Bəs sən sonra necə edəcəksən, Kamran?

-Məndən ötrü narahat olmayın, komandir. Mən arxadan gəlib sizə çatacağam!

-Yox, qəti olmaz! Gediriksə, birlikdə gedəcəyik. Səni burada tək qoymaq! - deyə komandir Kamrana etiraz etdi.

-Komandir, gedin, yoxsa burada hamımız həlak olacağıq. Siz getsəniz, yoldaşlarımızı da xilas edərsiniz. Mən söz verirəm ki, arxadan gəlib sizə çatacağam, - deyə Kamran yenə israr etdi.

-Yaxşı, biz gedirik, ancaq səni meşənin çıxacağında gözləyəcəyik. Allah səni qorusun! - komandir dedi.

Əsgərlər meşənin içiylə qaçmağa başladılar. Onlar iyirmi dəqiqədən sonra meşənin qurtaracağına gəlib çıxdılar. Bir az oturub dinclərini aldılar. Komandir: "Burada Kamranı gözləyək", - dedi. Meşədən fasilələrlə silah səsləri gəlirdi. Bir azdan sükut çökdü. Amma qarşıdakı ermənilərin döyüş mövqələrində mərmə səslərinin arası kəsilmirdi.

-Komandir, getmək vaxtıdır. Deyəsən, bizə kömək gəlməyəcək, - deyə Tərən dilləndi.

-Necə gedək?! Bəs Kamran? - Komandir sərt baxışla Tərənə süzdü.

-Komandir, o, artıq gəlməyəcək. - Tərən məyus halda başını aşağı dikdi.

-Ola bilməz! O, söz verdi ki, gəlib bizə çatacaq. - Komandir dolmuş gözlərini uşaqlardan gizlətmək üçün yana çevirdi.

-Komandir, biz tələsməliyik, ermənilər hər an bizi haqlaya bilərlər, - deyə Tərən yenidən komandiri tələsdirdi.

-Yaxşı, gedək. - Komandir göstəriş verdi.

-Onlar yerlərindən təzəcə tərənmişdilər ki, arxadan düşmən snayperindən atılan güllə komandirin qıçına dəydi. Komandirin dizdən aşağıdakı sümüyü az qala bayıra çıxacaqdı. Sadəcə, dəri sümüyü saxlamışdı. Tərən tez komandiri yerə uzandırdı, qan çox axmasın deyə, güllə dəymiş qıçını dizdən yuxarı hissəsini bel kəməriylə möhkəm bağladı.

-Demək, mənimki bura qədərmiş. - Komandir dərinə köks ötürdü. - Tərən, uşaqları da götür, get. Qarşıdan sizə hökmən kömək gələcək!

-Xeyr, komandir, biz sizi burada tək qoyub gedə bilmərik. - Tərən komandirinə etiraz etdi.

-Komandir, Tərən haqlıdır. Biz sizi burada necə qoyub gedə bilərik? - Uşaqlar bir ağızdan səsləndilər.

-Mən sizə əmr edirəm. Siz gedin! Məni apara bilməzsiniz. Sizə ancaq artıq yük ola bilərəm. Əvvəlcə məni burada yaxşıca gizlədin ki, ermənilər görə bilməsin. Sonra gəlib məni apararsınız. İndi gedin. Verilən əmri icra edin! Tərən, uşaqlar sənə əmanət, onları qoru! - Komandir ucadan dilləndi.

Əsgərlər vaxt itirmədən komandiri böyük bir kolluğun altına gətirdilər və üstünü yarpaqlı budaqlarla örtüldülər. Sonra Tərən üzünü uşaqlara tutub dedi:

-Uşaqlar, bundan sonra komandanlıq məndədir. Nə desəm, onu yerinə yetirəcəksiniz!

-Oldu, komandir! - uşaqlar bir ağızdan səsləndi.

Onlar Tərənə göstərişlə ermənilərin ikinci postuna tərəf getdilər. Posta yaxınlaşanda Tərən dedi ki, axşamın düşməsini gözləməlidilər. Çünki posta gündüz vaxtı hücum etsələr, onların itkisi çox ola bilər. Posta hökmən axşam hücum edilməlidir. Belə ki, uşaqlar çox da dərin olmayan bir kanalda gizlənilib axşamın düşməsini gözlədilər. Bəlli ki, düşmən postunda çoxlu sayda erməni əsgəri vardı. Onlar isə dörd nəfərdir. Əsgərlər artıq üçüncü gündü ki, ac idilər. Onlar ancaq su içirdilər, çünki əməliyyatın bu qədər uzun çəkəcəyini bilmədiklərinə görə özləriylə yemək götürməmişdilər. Aclıqdan heydərən düşmüşdülər, gücləri tükənmişdi. Silah-sursat

da qurtarmaq üzrəydi. Tərən axşamkı hücumda ancaq əl qumbaralarından istifadə etməyi qərara almışdı.

Əsgərlər arxası üstə uzanıb səmaya baxırdılar. Hər kəs evdəkiləri düşünürdü. "İndi evdə heç kəs bilmir ki, biz düşmən arxasındayıq. Kaş ki, indi burada anamın bişirdiyi kənd çolpasının bozbaşı olaydı. Onu necə də acgözlüklə yeyərdim!" deyər Tərlanın xəyalı kənddəki evlərini gəzib dolandı. Onların ailəsi böyükdü, doqquz nəfərdən ibarətdi. Atasını Arif süfrə başına oturmada kimsə süfrədə oturmazdı. Anasını toyuq bişirəndə, Tərlanın bu toyuqdan nəsibi yalnız onun bir qanadı olardı. Atasını ailəsini halal zəhmətiylə dolandırırdı. Anasını Zəminə evdar qadındı. Qardaşlarının ikisi Tərlan kimi Milli Ordu sıralarında xidməti müddəti başa çatdıqdan sonra könüllü qalaraq xidmət edirdilər. İki qardaşı isə məktəbliydilər. Bacısının biri ərə getmiş, digər bacısı isə evdə anasına kömək edirdi. O da nişanlıydı. Qonşuların evlərinə baxanda, onların müasir daxmaya bənzəyirdi. Cəmi üç otağı vardı. Böyük bir ailə üçün əlbəttə ki, bu çox kiçikdi. Onsuz da üç oğul hərbi olduğundan evə nadir hallarda gəlirdilər. Onlar da artıq evlilik yaşını keçirdi. Anasını Zəminə kənddən oğlanlarına qız almaq üçün bir neçə evin qarısını döymüşdü. Amma heç kəs ona qız verməmişdi. Bəhanə də onu göstərirdilər ki, qızlarını o cür daxmaya gəlin köçürmələrinə razı deyillər. Buna baxmayaraq, Arif kişi bu günə kimi övladlarının boğazından haram tikə keçirməmişdi. Ona görə də onun övladları atasını, anasını, bacı-qardaşlarını necə sevirildisə, doğma torpağını, Vətənini də o cür sevirildilər. Tərlanı xəyal bir anlıq orta məktəb illərinə apardı; yaxşı xatırlayırdı, yeddinci sinifdə oxuyurdu. Onunla bir sinifdə atasını rayon İcra hakimiyyətində məsul vəzifədə işləyən Mürsəl müəllimin oğlu Ramal da oxuyurdu. O, məktəbdə uşaqlara göz verib, işiq vermirdi. Atasına görə məktəbdə müəllimlər də daxil olmaqla, kimsə Ramala "gözün üstə qaşın var" demirdi. O, istədiyi uşağı döyür, təhqir edir, yoldaşları yanında alçaltmağa çalışırdı. Ramal məktəbdə təkə Tərlandan çəkinirdi, onun gücünə bələd idi. Çünki bir dəfə o, Tərlanı da başqaları tək təhqir etmək istəmişdi. O zaman: "Ramal, məni başqalarıyla səhv salma. Sənə elə bir dərs verərəm ki, ömrün boyu o dərsi unuda bilməzsən!" demişdi. Sonra Ramal ondan soruşdu:

-Tərlan, özünü niyə bu qədər dartırsan? Özünü niyə yuxarıdan aparırsan? Buna yalnız mənim haqqım çatır. Çünki dərslərimi yaxşı oxuyuram. Sən isə

dərslərdən çox zəiflənsən. Gələcəkdə səndən heç nə çıxmayacaq. Mən isə ali məktəbi bitirib, tanınmış biznesmen olacağam. Bax, o zaman gəlib əlimi sıxaraq səndən yardım istəyəcəksən.

Tərlan isə Ramalın bu sözlünə bərk əsəbiləşdi və:

-Mən ölərəm, ancaq sən kimi şərəfsizə heç vaxt əl açmaram. Bir də ki, kim-kimin ayağına gələcəyini zaman göstərəcək. - dedi.

-Bəs sən gələcəkdə kim olacaqsan? - Ramal yenə də irişərək soruşdu.

-Mən böyüyəndə qəhrəman olacağam. O zaman hamınız gəlib mənimlə görüşəcəksiniz. Mənə həsəd aparacaqsınız. Hətta, sən atan Mürsəl müəllim də yanıma gəlib məni bağrına basıb alımdan öpərək: "ananın südü sənə halal olsun, Tərlan! Sən bizim fəxrimizsən. Biz, bütün kənd, rayon, el-oba, xalqımız sənə qürur duyur!" deyəcək.

Bunu eşidən Ramal gic gülmək tutdu. O qədər güldü ki, axırda əlləriylə qarını qucaqladı.

-Qəhrəman ha! Lap kinolardakı kimi danışdın, Tərlan. Allah səni güldürsün. Qəhrəmana bir baxın! Bu gündən sonra adın Qəhrəman qaldı. Uşaqlar, bundan sonra Tərlanın adı Qəhrəman oldu. Onu daha Tərlan deyil, Qəhrəman çağıracaqsınız. Eşitdinizmi?! - deyər Ramal amiranə tərzdə bildirdi...

Bu zaman yaxınlıqda xışıltı səsi Tərlanı şirin xəyallardan ayıltı. Tərlan döyüşçü yoldaşlarına əl işarəsiylə "hazır olun!" göstərişini verdi. Bizim uşaqlardan, ikinci dəstədən. Üç nəfərdilər. Onların deyinə görə, digər dəstənin uşaqları düşmənin cəbhə xəttini şərqi istiqamətindən yarıb keçməyi planlaşdırıblar. Bunlar isə Tərlangilin ikinci postdan keçib gedəcəklərini bildirdilər. Artıq vaxtdı. Tərlan posta iki tərəfdən - şimal və qərb istiqamətindən hücum etməyə göstəriş verdi. Onun işarəsiylə deyiləyi kimi, postun hər iki tərəfindən əl qumbaraları erməni əsgərlərinin üstünə atıldı. Bir-birinin ardınca dörd partlayış oldu. Ermənilərin qışqırtısı eşidildi. Uşaqlar onlara avtomat silahlarından atəş açmağa belə macal vermədilər və hamısını öldürdülər. Tərlangil posta daxil oldu. O, on bir erməni meyiti saydı. Əsgərlər ac olduğundan yemək axtardılar və tapdılar da. Onlar tez "tuşonka"ların ağzını açıb yeməyə başladılar. Bir az keçmişdi ki, posta atəş açıldı. Demək, ermənilər postdakı partlayışın səsinə eşidiblər. Ona görə də, onlar posta hücumu keçiblər. Tərlangilin silah-sursatı qurtardığından öldürdükləri erməni əsgərlərin silahlarından istifadə etməyə başladılar. Güclü atışma başladı. Tez bir zamanda uşaqlar

ların güllələri tükəndi. Tərən postun içini axtarmağa başladı. O, üç yeşik əl qumbarası tapdı. Hər yeşikdə də 40 ədəd qumbara vardı. Amma qumbaraların "zəpal"ları yox idi. Sonra o, digər qutuları axtardı. "Uşaqlar, zəpallar da burda olmalıdır. Səngəri yaxşı axtarın!" deyərək Tərən yoldaşlarına göstəriş verdi. Bu vaxt Sərxan səsləndi:

-Tərən, burada böyük "tuşonka"lar var. Onları da açarımı?

-Əlbəttə, açın!" - Tərən dedi.

Sərxan "tuşonka"nı açanda, "zəpal"ların burada olduğunu görüb tez Tərənə səsləndi:

-Tapdım! "Zəpal"ları tapdım! "Tuşonka"ların içindəymiş!

Tərən uşaqlara göstəriş verdi:

-Uşaqlar, siz tez-tez "zəpal"ları qumbaralara bağlayıb mənə verirsiniz. Ermənilər artıq yaxındadırlar. Cəld olun!"

Tərən hazır qumbaraları bir-bir əsgərlərdən alıb, "Ya Allah!" - deyərək erməni əsgərlərinə tərəf atırdı. Bu minvalla Tərən ermənilərə doxsana yaxın qumbara atdı. Bu döyüş bir saatdan çox çəkdi. Sonra ara sakitləşdi. Teymur və Elnur ağır yaralanmışdılar. Digər əsgərlər onların yaralarını sarıyırdılar. "Düzün, tezliklə bizə kömək gələcək!" - deyərək vəziyyəti ağır olan yaralıları yoldaşları sakitləşdirməyə, onlara ümid verməyə çalışırdılar. Daha ermənilərdən atəş səsi, səs-səmir gəlmirdi. Əsgərlər təəcüb içindəydilər. "Görəsən, dığalara nə oldu belə, səslərini kəsdilər?" - deyərək Tərən soruşdu. Bu zaman Sərxan ucadan gülüb dedi:

-Nə olacaq? Dığaların hamısını gəbərtədin də!..

-Ola bilməz. Yəni deyirsən ki, bizə hücum edənlərin hamısı öldü?! - Tərən təəcüblə dilləndi.

-Yəqin ki, ölənlər ölüb, sağ qalanlar da qorxub qaçıblar. Qoy, bir baxım görüm, bunlar hara yox oldular. Bəlkə, səhərin açılmasını gözləyirlər? - Sərxan başını azca səngərdən bayıra çıxarmaq istədi.

-Başını səngərdən çıxarma, Sərxan! Snayper vura bilər! - Tərən tez Sərxanın qıçından tutub səngərin içinə çəkdi.

Onlar oturub səhərin açılmasını gözlədilər.

Aprelin 4-ü səhər tezdən Tərən gördü ki, kapitan Məmmədov on döyüşçü ilə onlara köməyə gəlib. Kapitan səngərin ətrafında ölmüş erməni əsgərlərini Tərləngilə göstərərək soruşdu:

-Bunlar sizin işinizdir?! Vətənin çörəyi sizə halal olsun! Rəis məndən qəhrəman adı istəyirdi. İndi bu dəqiqə zəng edib, adlarınızı ona söyləyəcəyəm. Siz hamınız əsl qəhrəmanlarsınız! Sizin kimi oğullarla

fəxr edir, qürur duyuruq! Bu dəfə ermənilərin yaxşıca dərslərini verdik. Düzünü deyim ki, sizin sağ olmağınızı bilmirdik. Bizə məlumat verdilər ki, siz hamınız şəhid olmusunuz. Buna görə bizi bağışlayın, vaxtında sizə köməyə gələ bilmədik. Amma sizə sevindirici xəbərlərim var. Xocavənd-Füzuli istiqamətində də Milli Ordumuz böyük qələbə əldə edib. Bizim istiqamətdə düşmənin ən iri hərbi bazalarından biri sayılan, Ağdərə şəhərinə aparan əsas yol üzərində və onun şimalında yerləşən strateji baxımdan əhəmiyyətli olan Madagiz məntəqəsindəki hərbi bazanın qərargahı artilleriyamızın dəqiq zərbələri nəticəsində dağıdılıb, ermənilərin xeyli sayda canlı qüvvəsi və hərbi texnikası məhv edilib. Ən böyük şad xəbər odur ki, uzun müddətdən bəri ermənilər tərəfindən işğal edilmiş, mühüm strateji əhəmiyyətə malik olan Lələtəpə yüksəkliyi şanlı ordumuzun əsgərləri tərəfindən azad olunub. İndi həmin yüksəklikdə Azərbaycan bayrağı dalğalanır. İndi isə gedək, göstərdiyiniz qəhrəmanlığı gözlərinizlə görün. Sonra yaralı əsgərlərimizi buradan təcili çıxarmalıyıq!

Bundan sonra qabaqda kapitan Məmmədov, arxasınca da digər əsgərlər dünən axşam döyüşdə ölənlər erməni əsgərlərinin meyitlərinə baxmağa getdilər. Onlar əlli səkkiz erməni meyiti saydılar.

-Yoldaş kapitan, bunların hamısını axşam Tərən əl qumbaralarıyla öldürüb! - uşaqlar bir ağızdan dilləndilər.

-Bunların hamısını tək cə mənə adımı niyə çıxırsınız? Bəs özünüzün öldürdüklerinizi niyə demirsiniz?! Siz hamınız axşam böyük şücaət göstərdiniz! - deyərək Tərən döyüşçü dostlarının göstərdikləri igidliyi yerə vurmaq istəmədi. Sonra əlavə etdi. -Yoldaş kapitan, mayor İmanovu ağır yaralı halda meşədə gizlətməmişik. Onu oradan götürmək lazımdır.

-Siz narahat olmayın, mayoru ordan götürəcəyik, - deyərək kapitan Tərənə sakitləşdirdi. Sonra o, ratsiyanı açaraq dedi: "Cənab rəis, siz məndən qəhrəman adı istəyirdiniz. İndi mən sizə əsl qəhrəmanın adını söyləyirəm. Yazın, əsgər Tərən Arif oğlu Zahidov. Tərən təkbaşına 60 erməni əsgəri öldürüb. Mən buna şəxsən şahidəm."

-Bəli, cənab kapitan, bu döyüşün əsl qəhrəmanı Tərəndir! - deyərək uşaqlar bir ağızdan kapitanın dediklərini təsdiqlədilər.

-Bu hamımızın qələbəsidir. Bunu tək cə mənə adımı yazmaq böyük ədalətsizlik olar. Bu bütünlüklə Azərbaycan əsgərinin zəfəridir. Biz bu döyüşdə ermənilərə nəyə qadir olduğumuzu göstər-

dik. Bundan sonra çətin ki, onlar bir daha təxribat törədərlər. Yoldaş kapitan, bəs arxamızca Milli Ordunun əsgərləri niyə hücumla keçmədilər? Talış kəndi bizim əlimizdəydi axı. İki gün gözlədik orada.

-Oğul, biz ömrə tabeyik, elə şeylər var ki, bizim imkanımız xaricindədir. Əlbəttə, biz bu sürətlə hərəkət etsəydik, bir həftənin içərisində bütün Qarabağı işğaldan azad edərdik. Amma nə edəsən ki, böyük güc dövlətləri və bütün beynəlxalq təşkilatlar bizə torpaqlarımızı döyüş yoluyla işğaldan azad etməyə imkan vermirlər. Onlar məsələnin dinc yolla, sülhlə həll olunmasını istəyirlər. Sülh danışıqlarını da hər dəfə erməni tərəfi təxribat törətməklə pozur. Bu döyüşdə Sarkisyan bizim tərəfimizdən hücumun dayandırılması üçün Moskvaya yalvarmış. Yaxşı, yaralıları da götürün, mövqelərimizə geri çəkiləyin. Bir azdan bu postu geri qaytarmaq üçün ermənilər yenidən hücumla keçəcəklər. Biz tələsməliyik!

-Yoldaş kapitan, bəs ermənilərin birinci postu?!

-Bu barədə narahat olmayın, 1-ci postu da bizim uşaqlar götürüblər.

-Bəs mayor İmanov necə olacaq? Onu oradan götürməyəcəyik?

-Samidi götürməyə hökmən qayıdacağıq! İndi isə getmək vaxtıdır, - deyər kapitan uşaqları tələsdirdi.

Onlar ermənilərin 1-ci postuna az qalmış birdən kapitan yerə yıxıldı. Erməni snayperi arxadan Məmmədovun başından vurmuşdu. Bu atəşdən sonra Tərmanın göstərişilə uşaqlar sürünə-sürünə hərəkət etməyə başladılar. Bir neçə dəqiqədən sonra onlar kapitanın meyitini 1-ci postu çatdırdılar. Əsgərlər kapitan Məmmədovun ölümündən bərk sarsılmışdılar. Bir neçə dəqiqə bundan öncə onlarla həmsöhbət olan, uşaqlara ümid verən insan artıq həyatla vidalaşmışdı. Nə etmək olar, müharibənin öz qanunları var. Burada ölümdən kimsə sığortalanmayıb...

Ertəsi gün ermənilərin yalvarışı, Moskvanın təkidini, eləcə də digər güc dövlətlərinin və beynəlxalq təşkilatlarının xahişi ilə yenidən "atəşkəs" elan olundu. Qərara alındı ki, Qırmızı Xaçın iştirakı ilə hər iki tərəf meyitlərini döyüş ərazisindən götürsünlər.

Həmin gün Tərnan da döyüşçü dostlarıyla birlikdə mayor İmanovu və Kamranı qoyub gəldikləri yerə getdilər. Onlar komandirlərini gizlətdiyi yerə

çatanda, Samid artıq Haqqın dərğahına qovuşmuşdu. O, çoxlu qan itkisindən keçinmişdi. Komandirin sağ əlində başlığı çıxarılmış qumbara vardı. Sonra bir az da irəli gedib, Kamranın meyitini ağacın arxasında tapdılar...

Sonradan ermənilər apreldəki bu dörd gün döyüşünün məğlubiyətini müxtəlif bəhanələrlə örtbasdır etməyə çalışırdılar. Belə ki, onlar Tərnanın "Ya Allah!" - deyib qumbara atmasını, "aprel döyüşündə azərbaycanlılar tərəfindən İŞİD-çilər də vururdular" deyər sərəsmələyirdilər...

Zəfər dolu bu dörd günlə Azərbaycan Ordusu şanlı tarix səhifəsi yazdı. Müqəddəs torpaq və haqq uğrunda şəhid olan cəsur oğullarımız da unudulmadı. Onlar Ali Baş Komandan tərəfindən ali mükafat olan Milli Qəhrəman adına layiq görüldülər...

Xalq döyüş ovqatı üstündə köklənmişdi... Hamı Ali Baş Komandanın şücaətindən, Azərbaycan Ordusunun zəfər yürüşündən, ermənilərin hücumunu darmadağın etməsindən danışırdı. Cavanlar da, qocalar da Qarabağın azadlığı, Azərbaycan torpaqlarının bütövlüyü naminə səfərbərliyə hazır idi...

Döyüşdən bir həftə sonra Tərnan kəndə, doğma yurda əsl qəhrəman kimi qayıtdı. Kənd camaatı Tərnanın ayaqları altında qurbanlar kəsdilər. Kəndin bütün cavanları dəstə-dəstə Tərlana baş çəkməyə gəlirdilər. Gələnlər arasında onun sinif yoldaşı Ramal da vardı. Ramal Tərnanı qucaqlayıb hər iki üzündən öpərək dedi:

-Tərnan, sən doğrudan da, əsl qəhrəmansan. Sən vaxtiylə orta məktəbdəki dediyin sözü tutdun və həqiqətən də nəinki bizim qəhrəman, hətta xalqımızın qəhrəmanı oldun. Biz sənənlə fəxr edirik!

Azca keçmişdi ki, Mürsəl müəllim də xarici məşinlə gəldi. O, məşindən gülə-gülə düşüb Tərlana tərəf addımladı. Onu bərk-bərk qucaqlayıb bağrına basdı. Sonra Tərnanın alnından öpüb dedi:

-Ananın südü halal olsun ki, sənə kimi mərd, cəsur, qəhrəman oğul böyüdü. Sən bizim kəndin, el-obamızın adını göylərə ucaldın, Tərnan! Allah sənə ucaltsın və daim qorusun! Rayonda hamı səndən danışır. Mən də fəxrlə deyirəm ki, Tərnan mənim kəndçimdir, qohumumdur, əzizimdir, can-ciyərimdir...

...Aprel zəfərindən sonra vaxtilə Arifin oğlanlarına qız verməyənlər indi özləri qızlarını vermək üçün elçi düşmədülər. Çünki eşitmişdilər ki, Arifin iki oğluna Ali Baş Komandanın göstərişilə ev veriblər...

15.09.2016